

BİR GÜVENLİK SORUNU OLARAK KLAN SİSTEMİ: SOMALİ¹

THE CLAN SYSTEM AS A SECURITY PROBLEM: SOMALIA

SERENAY ELMALI

Yüksek Lisans Öğrencisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
merveelmali@gmail.com
ORCID: 0000-0002-1549-5208

ÇAĞLAR EZİKOĞLU

Dr.Öğretim Görevlisi, Çankırı Karatekin Üniversitesi,
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
caglarezikoglu@gmail.com
ORCID: 0000-0001-5948-4693

Makale Türü/Article Types

Araştırma Makalesi/ Research Article

Geliş Tarihi/Received

13 Ocak 2022/ 13 January 2022

Kabul Tarihi/Accepted

20 Mart 2022 / 20 March 2022

Yayın Tarihi/Published

30 Mart 2022 / 30 March 2022

ÖZET

Bu çalışma az gelişmiş ülkeler kategorisine giren Somali'nin yaşamış olduğu güvenlik sorunlarında etkili olan klan sisteminin bir ülkeyi nasıl güvenliksizleştirdiğini incelemektedir. Ülkenin bağımsızlığını kazanmadan önceki dönemini de kapsayan toplumsal bir sınıflandırması bulunmaktadır. Kabilelerden daha küçük yapılanmaya sahip bu toplumsal yapılanmalara klan adı verilir. Bu çalışmanın temel argümanı; Somali'nin güvenliksiz olarak incelenmesinde temel sebebin klan sistemi olarak belirlenmesidir. Ülkede yaşanan çeşitli krizler, savaşlar, çatışmalar, terör sorunlarının temeli bu sisteme dayanmaktadır. Homojen bir etnik yapıya sahip olan Somali, uzun yıllar devletsiz yaşamış olmasına rağmen bu durum doğrudan bir yönetim problemi olarak nitelendirilmemelidir. Zira ülkenin siyasi tarihi incelendiğinde merkezi bir yönetim yapısının kurulamadığı görülmüştür. Geçici olarak kurulan hükümetler dahi istikrarını koruyamayarak iktidarlarını sürdürememişlerdir. Bahsedildiği gibi çok eskilere dayanan klan sisteminde bir lider figürü yoktur. Beş büyük klanın bulunduğu ülkede bu klanların idaresi için bile bir lider figürüne rastlanılmamıştır. Dolayısıyla ülke merkezi bir yönetime yabancıdır ve klanlara bağlı bir yaşam tarzına alışmışlardır. Herkesin ait olduğu bir klan bulunmaktadır. Devlettten dahi güvenilir gördükleri klanlar, aynı zamanda bu ülkede yaşayan yurttaşların aidiyet duydukları kimlikleri haline dönüşmüştür. Yukarıda özetlenen bu sistemin varlığında ülkenin siyasi tarihi içerisinde 'güvenli bir ülke' olma hedefi birçok güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu çalışmada bu güçlüklerle birlikte Somali özelinde klan sisteminin güvenlik sorunlarına olan etkisi analiz edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çatışma, Güvenlik, Klan Sistemi, Somali

ABSTRACT

This study examines how the clan system, which is effective in the security problems of Somalia, which is under the category of underdeveloped countries, makes a country insecure. The country has a social classification covering the period before it gained its independence. These social structures, which are smaller than tribes, are called clans. The main argument of this study; The main reason for examining Somalia as unsafe is the clan system. The basis of various crises, wars, conflicts and terrorism problems in the country is based on this system. Although Somalia, which has a homogeneous ethnic structure,

¹ Bu çalışma 24-27 Aralık 2021 tarihlerinde düzenlenmiş olan 1. Uluslararası Hitit Güvenlik Çalışmaları Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

has lived without a central state for many years, this situation should not be considered as a direct management problem. When the political history of the country is examined, it is seen that a central administrative structure could not be established. Even the temporarily established governments could not maintain their stability and maintain their power. As mentioned, there is no leader figure in the clan system, which dates back to ancient times. In the country where there are five major clans, no leader figure has been found even for the administration of these clans. Therefore, the country is alien to a central government and they are accustomed to a clan-bound lifestyle. Everyone has a clan to which they belong. Clans, which they see as reliable even from the state, have also turned into the identities of citizens living in this country. In the presence of this system summarized above, the aim of being a 'safe country' in the political history of the country encounters many difficulties. In this study, together with these difficulties, the impact of the clan system on security problems in Somalia is analyzed.

Keywords: *Conflict, Security, Clan System, Somalia,*

GİRİŞ

Bu çalışma az gelişmiş ülkeler kategorisine giren Somali'nin güvenlik sorunu haline gelmiş olan klan sistemini irdelemektedir. Resmi adı Somali Demokratik Cumhuriyeti olan Somali'nin doğusunda; Hint Okyanusu, kuzeyinde; stratejik açıdan önem kazanmasına neden olan, Aden körfezi bulunur. Doğu Afrika'da Afrika Boynuzu denilen bölgede yer almaktadır (Söğütlü, 2019, s. 48). Babül Mendep Boğazı da Somali için stratejik önem arz etmektedir. Boğaz, Yemen ve Cibuti arasındadır. Kızıl Deniz'i Hint Okyanusuna bağlayan bu boğaz, Ortadoğu'dan Avrupa'ya giden; petrol, doğalgaz ve Asya Pasifik'ten Avrupa'ya giden ticaret malları için geçmek zorunda oldukları yerdir (Lewis, 2003, ss. 19-20). Bu boğazın kontrolü ülkede siyasi bir birliğin olmamasından dolayı sağlanamamaktadır. Cibuti ve Eritre tarafından kontrol edilen boğazın Etiyopya ile de bağlantısı kesilmiştir (Yılmaz, 2016, s.113). Komşu ülkeleri olan Kenya, Etiyopya ve Cibuti ile kıyaslandığında (Söğütlü, 2019, s. 49); homojen bir etnik yapıya sahip olan Somali, uzun yıllar merkezi bir devlet olmaksızın varlığını sürdürmüştür. Geçici olarak kurulan hükümetler dahi istikrarını koruyamayarak iktidarlarını sürdürememişlerdir. Ülke; dil, kültür, din açısından homojenlik gösterse de siyasi bir bütünlük sağlayamamıştır (Shire, 2019, s. 61). Bu bütünlüğün sağlanmasındaki en büyük engel, ülkenin bağımsızlığını kazanmadan önceki dönemini de kapsayan sahip olduğu toplumsal sınıflandırmasıdır. Kabilelerden daha küçük yapılanmaya sahip bu toplumsal yapılanmalara, klan adı verilir. Bu çalışmaya göre, Somali'nin az gelişmiş ülkeler kategorisinde incelenmesinin temel sebebi klan sistemidir. Ülkede yaşanan çeşitli krizler, savaşlar, çatışmalar, terör sorunlarının temeli bu sisteme dayanmaktadır.

Bu araştırmada inceleneceği üzere kökü çok eskilere dayanan klan sisteminde bir lider figürü yoktur. Beş büyük klanın bulunduğu ülkede bu klanların idaresi için bile bir lider figürüne rastlanılmamıştır. Dolayısıyla ülke merkezi bir yönetime yabancı kalarak klanlara bağlı bir yaşam tarzına alışmıştır. Herkesin ait olduğu bir klan bulunmaktadır. Devletten dahi güvenilir gördükleri klanlar, Somali halkının bağlı oldukları kimlikleridir. Klan sistemi yalnızca merkezi bir yönetimin kurulmasında değil, çatışmaların derinleştirilmesinde de ülkenin geri kalmışlığı üzerinde etkili olmuştur. Sömürgeci devletler tarafından paylaşılan Somali'de klanlar arası mücadele ve rekabet arttırılarak iç çatışma ortamı derinleştirilmiştir. Avrupalı sömürü devletleri kendi çıkarları için faydalı olacak klanları seçerek bu klanları silahlandırmış ve diğer klanlar üzerinde baskı oluşturmalarını sağlayacak gücü vermiştir. Kaos ortamının hakim olduğu ülkeye insani yardım dahi gelememiştir. Ekonomik anlamda Dünya'nın en fakir ülkeleri arasında yer alan Somali'de işsiz nüfus fazlalığı Somalililerin meşru olmayan birçok işte kolaylıkla kullanılmasına neden olmaktadır.

Klan sistemi, ülkede yaşanan ekonomik ve siyasi sorunların sebebidir. Tüm bu sorunlar birleştiğinde ülke az gelişmiş ülke olma konumundan çıkamamaktadır. Sömürgeci devletlerin klanlar arası çatışmayı arttırması ülkede iç savaş yaşanmasına neden olmuştur. İstikrarlı bir yönetimin olmadığı Somali'de birçok yapılanma klan sistemi üzerinden dolayı olarak etkinliğini sürdürmektedir. Ülkede söz sahibi olmak klanlarla iyi geçinmek anlamına gelmektedir. Bu çalışma klan sisteminin bu baskın unsurunu okuyuculara göstererek, bu sistem neticesinde Somali'nin çözilemeyen güvenlik sorununu analiz etmeye çalışmaktadır.

1.SOMALİ'DE GÜVENLİKSİZLİĞE GİDEN TARİHSEL SÜRECİ

1.1.Sömürgeleştirme Dönemi

M.S 700 – M.S 1200 arasında Somali halkı küçük gruplar halinde yaşamaktaydı. M.S 1200- 1500'de ise İslamiyet'in yayılması için Samaal Araplarından baş klan Somali'ye göçü yoğunlaştırmıştır. Samaal Arapları Somali'de saltanatlarını genişleterek sömürü devletleriyle ikili antlaşmalara imza atmıştır. 1884 Berlin Konferansında Batılı devletler tarafından Somali dahil Afrika'nın paylaşılmasıyla Doğu Afrika'da güç mücadelesi başlamıştır (Ahmad, 1995). Somali'nin bölgedeki stratejik önemini daha önceden keşfeden İngiltere, sömürgeci devlet Fransa'nın etkinliğini azaltmak için 1880'li yıllarda birtakım adımlar atmıştır. Kuzey Somali 1874 – 1875'te Mısır tarafından ele geçirilmiştir. Mısır'ın çekilmesiyle İngiltere gıda yardımı ve bölge güvenliği gibi sebeplerle Kuzey Somali'yi ele geçirmiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 769). 1884 yılında İngiltere Somaliland'i koruması altına almış bu sayede Hindistan'a giden ticaret yollarını da kontrol etmiştir. Günümüzde Somaliland adı verilen bölge İngiltere'nin Doğu Afrika'daki tek sömürgesidir. O dönemde o bölgede etkili olan klanlarla yaptığı anlaşmalar sonucu sömürgeci bir güç olarak hakimiyet kurabilmiştir. Muhammed Abdullah Hassan'ın yönettiği 1898 – 1920 döneminde sömürgeci güçlere karşı direniş gösterilse de İngiltere askeri gücü üstün gelmiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 770).

İngiltere'den sonra Somali üzerinde sömürge yarışına giren bir başka ülke İtalya olmuştur. 1884 Berlin Konferansı'nda Somali'nin Güney kısmı ile Etiyopya ve Eritre'nin bir kısmını sömürgeleştirmiştir. 1880'lerde Somali topraklarında bulunan sultanlıklarla yaptığı anlaşmaya göre hakimiyet altına aldığı toprakları özerk olarak yönetebilecekti. Sömürgeciliğin ilk yıllarında Filonardi ve Benadir adında iki şirket tarafından yönetilen İtalyan Somali'sinde yönetim yoktu (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 770). Klanlar arasındaki anlaşmazlık bölgenin sömürgeci güçler tarafından yönetilmesini kolaylaştırmıştır. Sömürgeci güçler birbirinden farklıdır ve ülkede klanlar arası rekabet ortamı bu döneme dayanmaktadır (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 771). Toplum sınıfsal, fiziksel ve dil açısından bölünmüştür. 1893 yılında kurulan İtalyan Kraliyet Doğu Afrika Şirketi İtalya'nın Somali'deki sömürgecilik faaliyetlerini yürütmesi için kurulmuştur. İtalyan Somalisi ve Eritre arasında Etiyopya bulunmaktadır. 1889 yılında Etiyopya ile Uccialli Antlaşması imzalanmışsa da antlaşma uzun sürmemiş 1895 yılında savaşa girilmiştir (Urbano, 2017, s. 70). İtalya'nın savaşı kaybetmesi üzerine Etiyopya'nın üstünlüğü kabul edilmiş ve Somali- Etiyopya arasında bulunan çok sayıda Somalilinin yaşadığı Ogedan bölgesi Etiyopya'ya verilmiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 771). 1990 yılının başlarında İtalyan Somalisi Valisi Giacomo De Martino İtalya'nın avantaj sağlaması için anlaştığı klan temsilcilerini yönetim kadrosuna dahil etmiştir. Bölgede İtalyan subaylarının da bulunduğu Somali Birlik Ordusu ve Polis Gücü oluşturulmuştur. İtalyan Somalisi'nde merkezi bir yönetim oluşturulmaya çalışılarak otoritenin önemli kısmı İtalya'ya verilmiştir (Urbano, 2017, ss. 72-73). Giderek hakimiyet alanını genişletmeyi planlayan İtalya 2. Dünya savaşı sırasında İngiliz Somali'sini işgal etmiştir. Kısa süren bu durum sonucunda İngiltere kaybettiği sömürge topraklarını geri almakla kalmamış, İtalyan Somalisi topraklarını da almıştır. 1949 yılına kadar hakimiyet İngiltere'de olmuştur. Birleşmiş Milletler müdahalesi ile İtalya sömürge topraklarını yeniden kazanmıştır. 1960 yılında referandum ile İtalyan ve İngiliz Somalisi birleşmiş Somali Federal Cumhuriyet'i kurulmuştur (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 772).

1.2.Bağımsızlığa Giden Yolda Somali

1880'li yıllardan 2. Dünya Savaşına kadar süren sömürgecilik faaliyetleri İngiltere ve İtalya temelli Avrupalı devletler tarafından sürdürülmüştür. Bu durum ülkede gelişmişlik düzeyi ve yaşam biçimi gibi birçok değişkeni farklılaştırmıştır. İngiltere Somali'si İtalyan Somali'sine göre az gelişmiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 773). Bu 10 yıllık süreçte İtalya, Somali halkı yararına politikalar uygulamıştır. Bunun sebebi Bağımsız Somali kurulduğunda İtalya ile ilişkilerin iyi olmasını istemesidir. 1950 yılında memurların eğitilmesi için Siyasal ve İdari okul açılmış, 1954 yılında Somali Üniversitesi, 1957 yılında ise Teknik ve Ticaret Enstitüsü İtalya tarafından açılmıştır (Söğütlü, 2019, s. 65).

BM tarafından gerçekleştirilen referandum sonucuna göre Somali'nin bağımsızlığını kazanması kararı alınmıştır (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 773). İngiltere ve İtalya Somali'si siyasetçileri başkent Mogadişu'da bir araya gelerek bağımsız Somali anayasasını hazırlamışlardır. Anayasaya göre CB, Başbakan ve kurucu meclisten oluşacak üniter bir devlet yapısı planlanmıştır. Mogadişu merkezli Somali Cumhuriyeti her iki bölgenin birleşmesiyle kurulmuştur (Söğütlü, 2019, s. 65). 70 yıllık sömürgecilik 1 Temmuz 1960 itibarıyla sonlanmıştır. Kuzey'den 33, Güney'den 90 temsilcinin yer aldığı mecliste ilk CB Aden Abdullah Osman Daar'dır. İlk genel seçimlere 18 parti katılmış, 3'ü mecliste var olabilmektedir. Siyasetçiler güç ve zenginlik aracı olarak gördükleri devlet yönetiminde sınıfta kalmış, çözülmesi gereken sorunlar çözümsüz kalmış, etkin bir

yönetim gerçekleşmemiştir (Adle, 2017). Bu durum klanları harekete geçirmiştir (Söğütlü, 2019, s. 66). Somali Federal Cumhuriyet'i kurulmadan 4 gün önce İngiliz Somali'si Somaliland bağımsızlığını ilan etmiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 773). Bağımsız Somali'nin yönetilmesinde sorun teşkil eden hususlardan bir tanesi; İtalya ve İngiliz sömürüsü altında iki ayrı bölgeye ayrılarak yönetilen Somali'nin gelişmişlik düzeyleri, sosyo-kültürel ve ekonomik yapılarındaki farklılıktır. Kuzey Somali göçebe yaşam tarzını benimseyip İngiltere sömürüsünde olduğundan İngilizce konuşmaktadır, orta ve Güney kısım ise yerleşik hayata geçmiş, başkente yakın ve farklı bir dili konuşuyordur. Bu durum iletişim sorunlarını da beraberinde getirmiştir (Söğütlü, 2019, s. 67). Diğer Afrika ülkelerinin Somali içindeki karışıklıklardan etkileneneğinden korkan İngiltere, 1963 yılında Kuzey ve Güney arasındaki farklılıkları gidermeye çalışmıştır (Söğütlü, 2019, s. 67).

Somali bağımsızlığını kazandıktan sonra ilk 9 yıl yönetim başarılı olamamıştır. 1969 seçimlerinde tek bir partinin varlığı için biri hariç tüm milletvekilleri aynı partiye geçmiştir. Görünürde devletin merkezi anlamda otorite kurabilmesi ve işlerliğin sağlanabilmesi için yapılan bu hamle aslında vekillerin kendi çıkarları için yapılmış ve toplum tarafından hoş karşılanmamıştır. Başbakan Abdirashid Ali Sharmake'ye suikast yapılmış, General Muhammed Siad Barre liderliğinde darbe gerçekleştirilmiş ve Barre yönetime el koymuştur (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 773).

1.3.Siad Barre Dönemi (1960-1991)

Somali'nin farklı bölgeleri; İtalya, İngiltere ve BM tarafından yönetilmiştir. Bu farklı yönetim ülkenin bağımsızlığını kazandığı dönemde farklılıklardan dolayı entegrasyonu zorlaştırmıştır. Bağımsızlığını kazanan ülke 9 yıl boyunca sivil yöneticiler tarafından yönetilirken 1969 yılında askeri bir darbe ile Siad Barre yönetime el koymuştur (Ali, 2019, s. 4). 1960 yılında bağımsızlığına kavuşan Somali'de yolsuzluklar, kayırmacılık, kamu hizmetinin yetersizliği gibi birçok hoşnutsuzluk, 1969 yılında Siad Barre tarafından gerçekleştirilen darbenin halk tarafından desteklenmesine neden olmuştur. Darbe ile kurulan hükümet sosyalist bir rejimi benimsemiştir. İslamcılık ve milliyetçiliğin karışımı olan yeni rejim Yüksek Devrim Konseyi'nin yönetimi devirmesiyle Somali'de etkili hale gelmiş, anayasa askıya alınmış, siyasi parti liderleri tutuklanmış, partiler kapatılmış ve meclis feshedilmiştir (Söğütlü, 2019, s. 68). Siad Barre devrimi gerçekleştirme sebebinin şu sözlerle açıklarken aslında ülkenin az gelişmişliğini de ifade etmektedir;

"Devrimin hedefi, bize gerçek Somali özelliklerimizi yeniden kazandırmaktır, kim olduğumuzu, ne için var olduğumuzu ve halkımız için ciddiyetle çalışacağımızı çok açık kavramamızı sağlamaktır. Zenginlerle yoksullar, eğitilmişlerle eğitilmemişler, kentlilerle göçebeler, yüksek mevkidekilerle daha aşağıda bulunanlar arasında zararlı farklılıklara neden olmayacak bir milliyetçilik yaratma görevini yerine getirmek zorundayız. Kısacası, eşitliğin milliyetçiliğini yaratmaya çalışıyoruz" (Söğütlü, 2019, s. 69).

Devrim yönetimi ülkenin adını Somali Demokratik Cumhuriyeti olarak değiştirmiştir. Orduyu daha etkin hale getirmiş, ülke kaynaklarının kullanımının etkinleştirilmesi yönünde planlamalar yapmıştır. Sosyalist bir rejim olan yeni yönetim, tek siyasi parti olarak varlığını sürdürmüştür. Sömürgeci güçlere ait olan özel kurum ve kuruluşları devletleştirmiş, yönetime ters olmaması kaydıyla bazı özel yatırımlara izin vermiştir. Somali halkı tarafından üretimin sağlanması için devlet çiftlikleri kurmuş, bu sayede; göçebe halk yerleşik hayata geçmiş, ithalat ve ihracat anlamında denge sağlanmaya çalışılmış, iç piyasa desteklenmiştir. Latin alfabesi kabul edilmiş, ülkede dil farklılığı ortadan kalkmış, okuma yazma oranında artış meydana gelmiştir. Kadın erkek eşitliği sağlanmaya çalışılmış, gönüllüğe dayalı kampanyalar başlatılmış; okul, çeşme, pazar yeri, sinema inşa edilmiştir (Söğütlü, 2019, ss. 69-70).

Darbe ile iktidara gelen Barre, klan sistemini hedef almış, sistemi tamamen ortadan kaldırmak istemiştir. Barre'nin sonunu getiren bu hatası olmuştur. Somali'nin tüm bölgelerini birleştirmek isteyen Barre ilk olarak güçlü bir ordu oluşturmak için Sovyetler Birliği ile bağlarını kuvvetlendirmiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 773). Darbeyi gerçekleştiren Yüksek Devrim Konseyi, 1976 yılında Somali Sosyalist Devrim Partisi'ne dönüşmüştür. Siad Barre o dönemlerde ülkenin halini şu sözleriyle anlatmıştır;

"Ülkemiz teorisyenlerin öngördüğü koşullara sahip değildi. Ülkemizde gerçek anlamda ne kapital vardı ne de kapitalist. Somali'de bir işçi sınıfı olmadığı gibi bilinçli ve örgütlü bir köylü kitlesi de yoktu. Bununla birlikte bildiğimiz tek bir şey, kapitalist dünyada ya da bu dünyanın çevresinde bulunmanın bize ne kadar pahalıya mal olduğuydu. Kısacası işe sıfırdan başladık denebilir. Yıllar yılı zamanımızı, insanları seferber etmeye, insan gibi yaşamaları için koşullarını düzeltmeye ve siyasal bilinçlerini yükseltmeye harcadık. Bütün bunları aşmadan sosyalizmden, devrimden ve partiden söz etmek mümkün değildi. Hareket yoluna girince de o tarihe kadar öncülük yapmış olan sosyalist küçük grup, bir parti gibi davranmak zorunda kalmıştır. Birçok değişik sosyalizm yoktur. Sadece bir tek sosyalizm vardır, o da tarihi temeli insanlığın ekonomik ve siyasal gelişmesi

olan bilimsel sosyalizmdir. Onun temeli toplumsal değişim ve halkın toplumsal yapısının değişimidir. Hep söylendiği gibi sosyalizm Somali'nin hızlı ilerlemeler gerçekleştirmesi için en iyi yoldur. Sosyalizm, bir arada yaşama, eşitlik, karşılıklı saygı, karşılıklı iş birliği, adil bölüşüm demektir" (Söğütlü, 2019, ss. 69-70).

Siad Barre'nin, dönemi ifade ettiği sözlerden anlaşılacağı üzere siyasi birlik Somali'nin bağımsızlığını kazandığı dönemde dahi sağlanamamıştır. Örgütlü ve bilinçli bir yapılanma, ortak hareket etme güdüsü ülkede birlik halinde hareket etme yönünde engel teşkil etmiştir. Siad Barre'nin uygulamış olduğu siyasi politikalar dış politikada da ülkenin ilişkilerinde değişikliklere neden olmuş, benimsemiş olduğu sosyalist rejim Somali'yi SSCB ve Çin ile yakın ilişkiler kurmaya itmiştir (Payton, 1980, s. 494). Ülke 1974 yılında Arap Birliği'ne üye olmuş, Afrika Birliği toplantısına ev sahipliği yapmıştır. Bir grup milliyetçi tarafından Fransa Büyükelçisi Cibuti'nin bağımsızlığının kazanılması gerekçesiyle kaçırılmış, Siad Barre girişimiyle serbest bırakılmış ve Büyük Somali fikrinde Cibuti hakimiyeti hariç tutulmuştur (Söğütlü, 2019, s. 71).

İlk yedi yıl istikrarı kısmen sağlasa da 1977-1991 yılları arasında üç önemli çatışma yaşanmış istikrarsızlaşma, ekonomik sorunlar artarak devam etmiş ve sonunda devlet mekanizması çökmüştür (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 774). Bu üç çatışmadan ilki 1977 ve 1978'de yaşanan Etiyopya ile Ogedan savaşıdır, ikincisi 1988'de Somali ordusu ve Somali Ulusal hareketi arasında yaşanan çatışmadır, üçüncü ve sonuncusu ise 1989 ve 1990'da klanlar ve Somali hükümeti arası yaşanan çatışmadır (Ali, 2019, s. 4). 1991 yılında Siad Barre yönetiminin devrilmesiyle devlet de çöküşe uğramış merkezi bir hükümetin varlığı da son bulmuştur. Yasal bir düzenleme boşluğunun yaşandığı ülkede silahlı gruplar iktidar boşluğunu kapatma rolü üstlenmiş, çatışmalar boyut değiştirerek devam etmiştir (Ali, 2019, s. 1).

1.4.Barre İktidarında Güvenlik Sorununun Kronikleşmesi

1977-1978 yıllarında Barre yönetiminin ilk savaşı Etiyopya ile Ogedan bölgesi için yapılmıştır. Genişleme politikası izleyen Barre, Somalili nüfusun yaşadığı Ogedan Bölgesini Etiyopya'dan almak için Somali isyancı savaşçılara destek olmuştur. Savaştan önce Somali'nin yanında olan SSCB'nin savaştan sonra Etiyopya'ya destekleyerek askeri vb. yardımlarda bulunması sonucu Somali mağlup olmuş, Ogedan bölgesi Etiyopya'da kalmış SSCB ile diplomatik ilişkiler kesilmiştir (Ledesma, 2018, ss. 96-98). Bu savaş, Somali'de yaşanacak iç çatışmaları ateşlemiştir. Ayrıca Barre'nin kaldırmak istediği klanlar tekrar güçlenmiştir. 1978 yılında Barre yönetimini devirmeye yönelik yapılan darbe girişimi başarısızlıkla sonuçlanmış, sorumluları hangi klandan olduklarına bakılmaksızın idam edilmiştir. Darbe girişiminden sonra tedbir amaçlı devletin yönetici kadrosuna kendi klanlarından kişileri getiren Barre, klanlar arası rekabet ve çatışmayı istemeden de olsa arttırmıştır (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 774). Ogedan Savaşı sonrası SSCB ile ülkenin diplomatik ilişkilerine son veren Barre Avrupa'ya yaklaşmıştır (Ledesma, 2018, ss. 100-102). 1980'lerde toplam 800 milyon dolar yardım alan Barre, bu dış yardımları orduya ve kendi çevresindeki kişilere harcamıştır (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 775). Barre rejiminin uzun süre ülkeyi yönetmesi klanlar arası rekabeti iyi kullanabilmesiyle mümkündür. Bu rejimin yıkılması da klanlar tarafından gerçekleştirilmiştir. Barre'nin klanı olan Marehan klanına tanınmış olduğu ayrıcalık ülkede çatışmanın şiddetini arttırmıştır. Somali'nin Kuzey topraklarının bağımsızlığını ilan etmesi de istikrarsızlık sebeplerindendir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 778). Ayrıca Somali'nin sömürge döneminde 5 parçaya ayrılması, klan temelli toplum yapısının merkezi bir yönetime alışkın olmaması da yönetimi yıkıma götüren sebeplerdir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 779). Ogaden bölgesinden 1 milyon mülteci Somali'ye gelmiş bu da Somali için ekonomik bir yük oluşturmuştur. Mültecilerin bir kısmının ailelerini bırakıp Suudi Arabistan'a göç etmesi ülkenin ekonomik anlamda ne kadar zor durumda olduğunun göstergesidir. Ülkelerin az gelişmiş kategorisine girmesi için önemli bir sebep olan ekonomik problemler Somali'de fazlasıyla etkisini göstermektedir. Göçle beraber parçalanmış aile yapıları sosyal sorunları beraberinde getirmiş, zaten var olan muhalefet artmıştır. Barre yönetimi ise muhalefete karşı cevabını sert müdahalelerini arttırarak vermiştir (Söğütlü, 2019, s. 75). Barre rejimine karşı örgütlenmeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu muhalif örgütlenmelere karşı rejim tarafından silahlı karşılıklar verilmiş, bu durum muhaliflerin bu örgütlere katılımını arttırmıştır. Başta klan sistemini bitirmek isteyen Barre, Ogaden savaşından sonra sistemi desteklemiştir bu da klanlar tarafından yönetilen istikrarsız bir hükümete evrilmeye neden olmuştur. (Söğütlü, 2019, ss. 76-77).

1.5.Somali'de İç Savaş

Barre rejiminin baskıcı yönetimine karşı farklı klanlar, farklı silahlı birlikler altında örgütlenmiş ve yönetime karşı direnmeye başlamışlardır. Bu silahlı örgütlenmeler arasında; Somali'nin Kuruluşu Demokratik Cephesi, Somali Ulusal Hareketi, Somali Yurtseverler Hareketi, Somali Demokratik Hareketi ve Birleşmiş Somali Kongresi gibi çeşitli birlikler vardır. 1978 yılında Barre'yi askeri bir darbeye indirme girişiminde bulunan

Majeerteen kabilesine ait askerlerin başarısız olduklarına yukarıda değinmiştik (Elmi, 2012, s. 55). Bir diğer başarısız girişim, 1980'li yıllarda yaşanan bugün Somaliland olarak adlandırılan bölgede yaşanmış, bu isyan 1982-1988 yılları arasında Somali Ulusal Hareketi ile yaşanan çatışmanın sebebi olmuştur. Somali Ulusal Hareketi Isaaq klanı üyeleri tarafından yönetilmiş, Barre yönetimine karşı isyan etmiştir. Barre yönetiminin Ogedan Savaşından sonra daha da otoriterleşmesi, Somali'nin kuzeyini ötekileştirerek ekonomik anlamda geri kalmasına sebep olması yaşanan isyanın sebepleri arasındadır. Barre Güney ve Mogadişu'nun gelişimine fon ayırmış, Kuzey'i dışlamıştır. Bu da Kuzey'de yaşayan Isaaq klanları dahil birçok klanı olumsuz etkilemiştir (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 776). Somali Ulusal Hareketi en fazla Somaliland'ın başkenti Hergesya'da etkili olmuştur. 1988 yılında Somali, Etiyopya ile barış antlaşması imzalamış, Somali Ulusal Hareketi köşeye sıkıştırılmıştır. Yaşanılan savaşta, Barre rejimi askeri üstünlüğü ve dış desteği sayesinde Kuzey Somali'de yıkıcı etki yaratmış, binlerce sivil hayatını kaybetmiştir. Bu iç savaş Isaaq kabilesi için de yıkıcı olmuş, 800.000'den fazla klan mensubu hayatını kaybetmiş, 300.000'i de mülteci olarak Somali'nin çeşitli bölgelerine kaçmıştır (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 776).

Somali Ulusal Hareketi'ne karşı yürütülen savaşla eş zamanlı olarak 1989-1990 yılları arasında Barre rejimiyle klan temelli özgürlük hareketleri arasında çatışma yaşanmıştır. 1990'da yalnızca başkent Mogadişu'da etkinlik sağlayan Barre yönetimi 1991 yılında Somali'den çıkarılmıştır. Barre döneminde artan klanlar arası rekabet ve çatışma Barre dönemi sonrasında da derinleşerek günümüze kadar süren iç savaşa neden olmuştur. Merkezi bir yönetim uzun yıllar kurulamamıştır (Demirtaş ve Pirinççi, 2020, s. 777). Barre'nin yıkmak istediği klan sistemi Barre'yi yıkmış ancak kendisi kaldığı yerden devam etmiştir. Çok dağınık bir yapılanmaya sahip olan klanları karşısına alarak bir yere ulaşamayacağına anlayan Barre sonrasında sömürgeci güçlerin yaptığı gibi iktidarını sürdürmek amacıyla bazı klanları desteklemiş, iç çatışmayı arttırmıştır (Özkan, 2014, s. 20). Siad Barre'nin devrilmesinden sonra geçici CB, Ali Mehdi Muhammed ve General Mohammed Farah Aidid'i destekleyenler arasındaki çatışma olağanüstü hale neden olmuştur. Zaten kötü olan ülke ekonomisi daha da kötü hal almış, tarım ve su kaynakları yok olmuş, insanlar göç etmek zorunda kalmış, göç etmeyenler de açlıkla savaş vermiştir (Söğütü, 2019, s. 77). Bölgeye dışarıdan yardım gelmiş, ancak yardım amaçlandığı gibi güvenliği ve huzuru getirmenin aksine çatışmaların derinleşmesinde etkili olmuştur (Söğütü, 2019, s. 80). Radikal İslamcı gruplar başta olmak üzere ülkeye yardım girişimini hoş karşılamayan klanlar bölgede yardım amaçlı bulunan ülke ve birliklerin asıl amaçlarının yardım olmadığını iddia ederek askeri güçlerle çatışma ortamı yaratmış (Özkan, 2014, s. 21) ve bu kuvvetlerin ülkeyi terk etmelerinde etkili olmuşlardır. Çatışmaların derinleşmesi İslam Mahkemelerinde yer alan El-Şebab'ın güçlenmesine ve siyasi olarak örgütlenerek ülkede terör faaliyetlerinde bulunmasına neden olmuştur. Durumdan rahatsız olan dört yüz bin Somalili Kenya'ya göç etmek zorunda kalmış orada da kötü muamelelere maruz kalmışlardır (Söğütü, 2019, ss. 80-81). 1991 yılından itibaren gerçekleştirilen konferanslar sonrasında barış antlaşmaları imzalanmış ve geçici hükümetler kurulmuştur. Ancak bu ülkede kalıcı güvenli bir ortam sağlamadığı gibi devamlı bir yönetim de getirmemiştir (Elmi, 2012, s. 46). Barre rejiminin düşürülmesinde etkili olan silahlı güçler dahi siyasi bir birlik sağlayamamış, çatışmalara dahil olmuştur. Büyük gruplar birbirleri üzerinde üstünlük kurma gayesiyle savaşırken küçük gruplar hayatta kalmak için savaşmak zorunda kalmıştır (Elmi, 2012, s. 56).

2.KLAN SİSTEMİNİN SOMALİ'NİN GÜVENLİK SORUNUNA ETKİSİ

2.1.Klan Sistemi

Afrika'nın en homojen toplumu olan Somali'de azınlık sayılacak Baravan ve Bartu grupları vardır ancak nüfusun tamamına yakını Somalililer tarafından oluşur. Kabiliden daha küçük bir yapılanmaya sahiptirler. Lewis (2003) bu yapılanmaya klan sistemi adını vermiştir. Klanlar ilk olarak yerleşik ve göçebe yaşam tarzlarını benimsemelerine göre; Samaale ve Sab olarak ikiye ayrılmışlardır. Klanlar ortak soya sahip 30 kuşak kadar gerisini içerisine alan bir aile düzenidir (Ali, 2019, s. 58). Ülkenin hakim yönetim tarzı 4,5 klan sistemidir. Dört büyük klan bulunmaktadır; Hawiye, Darod, Dir ve Rahanweyn ve bu dört büyük klan haricindeki klanlar 0,5 olarak adlandırılır (Abshir, 2019, s. 1). Bu sistem ülkede o kadar köklü bir yere sahiptir ki bağımsızlığını kazanmadığı dönemden günümüze kadar süregelmiştir. Ülkede kendi içerisinde bağımsızlığını ilan etmiş bölgeler bile; Somaliland, Puntland vd. 4,5 klan sistemiyle yönetimine devam etmektedir ve bu bölgelerde de güvenli bir ortamın sağlanamaması araştırmanın temel dayanağı olan klan sisteminin Somali'nin güvenlik probleminin ana faktörü olarak incelenmesini destekler niteliktedir (Abshir, 2019, s. 9).

Çok uzun süre devletsiz kalan Somali halkı, klan sisteminin mevcut siyasi boşluğu doldurarak iç güvenliği sağladığına inandığı için sisteme sıkı sıkıya bağlıdır. Ayrıca klan sistemi sayesinde her bireyin sosyal olarak bulunduğu yer bellidir. Siyasi ve yasal statüsü de ait olduğu klana bağlı olarak bireylere yetkiler vermektedir. Somali'de hala göçebe yaşam tarzını benimseyen topluluklar klan sayesinde otorite boşluğuna düşmemektedir

bu da Somalilileri klan sistemine bağı hale getirmektedir. Ancak klan sisteminin bilinen bir zararı vardır. Parçalanmış bir yapıyı ortaya çıkarır ve klanlar arası güç dengesindeki farklılıklar, üstünlük kurma mücadeleleri gibi çeşitli sebeplerden dolayı çatışmalar meydana getirir. Merkezi bir otoritenin olmadığı Somali’de her klanın kendi iç işleyişi ve kuralı vardır. Ayrıca heer adı verilen geleneksel kurallardan oluşan bir sistem de mevcuttur (Besteman, 1996, s. 590). Lider kavramının olmadığı Somali’de klanların başında da bir lider figürü yoktur. Yalnızca her klanın bir temsilcisi bulunur. Bu temsilciler mecliste karar alma konusunda kendi klanlarının sözcüsü rolünü üstlenirler. Meclis Somali’nin iç ve dış siyaseti ile ilgili her türlü kararı alma yetkisine sahiptir. Ayrıca klanlar arası dostluk düşmanlık ilişkisi de mecliste görüşülür. Mecliste alınan kararlar toplumun genel yapısına aykırıysa karar uygulanmaz. Kararlar alınırken tartışma havası hakimdir, oy kullanarak karar alma söz konusu değildir. Konuşulan konu üzerine uzlaş sağlanana kadar karar alınamaz (Söğütlü, 2019, ss. 51-52).

Klan sisteminin dezavantajı ise bir birliğin oluşmasını engelleyerek toplum içinde ortaya çıkacak ayrışmayı muhalif güçlerin etkisiyle derinleştirmeye müsait bir zemin hazırlamasıdır (Söğütlü, 2019, s. 52). Her klan ve klana ait birey kendi klanının çıkarı doğrultusunda hareket etmektedir. Klanlar arası güç ve üstünlük mücadelesi de iç çatışma ortamı yaratmakta ve birlik ortamı sağlanamamaktadır. Bu bölünmüşlük içerisinde siyasi bir iktidarın merkezi bir yönetim oluşturması neredeyse imkansızdır. Yapılan denemeler göstermektedir ki kurulmuş olan merkezi hükümetin klan sistemine karşı politika izlemesi durumunda sert müdahalelere maruz kalmış, yönetimini sürdürememiştir. Merkezi bir hükümetin varlığı klanların bir arada tutulmasıyla sağlanabilir. Bölgede yönetim boşluğundan kaynaklanan istikrarsızlığın temel sebebi klan sistemidir. Sömürgeci güçler, El Şebab terör örgütü ve korsancılık faaliyetlerinin bölgede aktif olması klan sisteminin yaratmış olduğu yönetim boşluğunun doldurulmasıdır (Söğütlü, 2019, s. 53).

2.2.Klan Sisteminin Sömürgeci Devletler Tarafından Kullanılması

Somali’nin 1960’ta bağımsızlığını kazanmasından sonra güçlü bir devlet olamamasında sömürgeci faaliyetlerin de etkisi olmuştur. Ancak ülkede sömürgeci güçlerin bu kadar kolay yayılabilmesi ve ayrıştırmaya gitmesindeki asıl sebep merkezi bir bütünlüğün olamamasıdır bunun da temelinde klan sistemi yatar. Klanlarla antlaşmalar yapan bu devletler siyasi sınırları anlaştıkları klanlara ve Berlin antlaşmasındaki kararlara bağı olarak gerçekleştirmişlerdir. Bu durum; aynı klana sahip vatandaşların iki ayrı ülke yönetiminde bulunmasına kadar gitmiştir. Klanlar arası çatışmaları kendi çıkarları doğrultusunda şekillendiren sömürü devletleri sınır anlaşmazlıklarının yaşanmasında da etkilidir (Söğütlü, 2019, s. 59). Somali için büyük bir sorun teşkil eden klanlar arası çatışma sömürge döneminde ülkede varlığını sürdürmek isteyen sömürgeci devletler tarafından kaşınarak derinleştirilmiş, silahlandırarak ve kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya çalışılarak çatışmaların şiddetlenmesine yol açılmıştır (Şahin, 2020, s. 888). Sömürge devletleri klanları kullanarak bağımsızlık sonrası güç kazanan merkezileşmiş hükümeti bölerek 1991’de iç savaş çıkmasına neden olmuşlardır (Ali, 2019, s. 109).

2.3.El Şebab

1990’lı yıllarda iç savaşla beraber Somali’de kendisini gösteren örgüt 2006 yılında İslam Mahkemeler Birliği’nin radikal İslamcı üyelerinin de aralarında bulunduğu bir yapılanmadır. Ülkede siyasi bir örgütlenmenin olmamasından faydalanmaktadır. Siyasi bir yapılanmanın bulunmaması ise daha önce de belirtildiği üzere klan sistemine bağıdır (Şahin, 2020, s. 882). Örgüt 2007 yılından itibaren eylemlerini Somali ile sınırlı bırakmamış uluslararası alanda varlığını göstermek istemiştir. Finansal kaynağı meşru olmayan bir biçimde vergi adı altında alan örgütün 70-100 milyon dolarlık gelir elde ettiği bilinmektedir (Taucher, Vogt & Webinger, 2012). Somali’ye insani yardımda bulunan ülkelere karşı da saldırılarda bulunmaktadır (Şahin, 2020, s. 883). Örgüt üyeleri arasında; ailelerinin yasa dışı vergiden muaf tutulması, kendilerinin eğitim alabilmeleri için ayrıca lider olma gibi çeşitli asılsız vaatlerle kandırılan çocuklar da vardır (Şahin, 2020, s. 884). Örgütün Somali’de etkin olmasında yalnızca korku ve baskı unsuru oluşturması değil ayrıca liderlik rolünü üstlenerek ülkede işsiz bulunan kişilere maaş vermesi de etkindir (Şahin, 2020, s. 885).

2.4.Korsancılık

1990’ların başında Somali’de süren iç savaş ve merkezi bir yönetim boşluğu güvensiz bir ortamı da beraberinde getirmiştir. Denizlerdeki güvenlik de halk tarafından koruma altına alınmaya çalışılmıştır (Ayan, 2014, s. 555). Ülkede sahil kenarında yaşayan Somalililer çevre ülkelerin illegal avlanmalarının önünü kesmek için koruma amaçlı başladıkları faaliyetleri 2005 senesinden itibaren saldırganlaştırarak ayrıca bir gelir kapısı açmışlardır. Korsancılık faaliyetlerinin ilk görüldüğü zamanlarda yalnızca izinsiz avlanma değil, bölgeye diğer ülkelerin kimyasal atıklarını atarak insan sağlığını tehlikeye soktukları da bilinmektedir. Sağlık durumları ciddi ölçüde

etkilenen kıyı şeridi halkı göç etmek durumunda dahi kalmıştır. Ayrıca kimyasal atıklar ve izinsiz avlanma bölgedeki geçim kaynaklarından biri olan balıkçılığı da etkisiz hale getirmiştir. Uluslararası güçlerin müdahaleleriyle azalış gösteren korsancılık faaliyetlerinin ülkede siyasi bir birlik kurulmadan bitemeyeceği öngörülmektedir (Özkan, 2014, ss. 34-35).

Korsancılık faaliyetlerinin bir diğer boyutu ise çevresel güvenlik ile alakalıdır. Nükleer atıklardan kurtulmak oldukça maliyetlidir. Somali denizleri çevre ülkelerin ağır metalleri, radyoaktif maddeleri, endüstriyel, hastane ve kimyasal atıklarının ucuz boşaltım yeri olmuştur. 2004 yılında meydana gelen deprem sonucu tsunami dalgalarıyla kıyıya vuran variller pek çok Somalilinin hastalanmasına hatta ölmesine neden olmuştur (Ayan, 2014, s. 556). Aden Körfezinden her yıl ortalama 30 bin geminin geçtiği bilinmektedir. Bölgede giderek artan deniz haydutluğu sonucu gemiler güzergahlarını değiştirerek yollarını uzatmak zorunda kalmış bu da zaman kaybı, çevre kirliliği, maliyet artışı gibi olumsuz sonuçlar doğurmuştur (Ayan, 2014, s. 549). Deniz korsancılığı küresel boyutlarda olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bunun en çarpıcı örneği; 2020 yılında Yemen sahilleri açıklarında saldırıya uğrayan Fransız tankerdir. Bu olay sonrası; Arap Denizi'ne yönelik deniz ticareti kesintiye uğramış, o bölgedeki sigorta ücretleri katlanarak artmış ve konteynır trafiği %90 oranında kesilmiştir (Ayan, 2014, s. 552). Birçok gemi şirketi rotasını değiştirerek maliyetini arttırmıştır (Ayan, 2014, s. 553). 2005 yılında tekrar ortaya çıkan deniz haydutluğu 2006 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin yayımladığı bildiriyle ve müdahalelerle azalış göstermiştir. 2006 yılında azalış göstermesinde bir diğer etken İslam Mahkemeler Birliği'nin korsancılığı şeriata aykırı bulması olmuştur (Şahin, 2020, s. 886). Ancak 2006 yılında Etiyopya'nın Somali'yi işgali ile İslam Mahkemeler Birliği'nin ülke üzerindeki etkisi azalmış buna bağlı olarak da deniz haydutluğu üzerine dini dayanak etkisini kaybetmiştir. Ayrıca bölgeden geçmek zorunda olan ticaret gemileri de önlemler alarak güvenli bir geçiş sağlamaya çalışmıştır. 2008- 2009'da yoğunlaşan korsancılık faaliyetleriyle mücadele için NATO, AB, ABD, Çin gibi pek çok uluslararası örgüt ve devlet katkıda bulunmuştur. Tüm bu mücadeleler sonucu kısmen etkisiz hale getirilen korsancılık faaliyetlerinin koruma tedbirlerinin gevşetilmesi sonucu tekrar etkin hale geleceği tahmin edilmektedir (Şahin, 2020, s. 887).

SONUÇ

Tarihsel süreci incelediğinde sosyal ve siyasal yapısında klanların egemenliğine dayanan Somali'nin yıllar boyunca girmiş olduğu güvensiz ortam bu çalışmada konu edinilmiştir. Klan temelli kimliği göçebe ve yerleşik yaşayanlar arasında ayrılmıştır. İktidar ise dağınık klanlardan oluşmaktadır (Ali, 2019, ss. 35-36). Resmi ve merkezi bir hükümetin olmadığı ülkede klanlarda seçilen temsilciler önemli konularda karar alarak Somali'nin siyasi tarihine damgalarını vurmuşlardır (Ali, 2019, ss. 37-38).

Stratejik açıdan önemli bir konuma sahip olan Somali, ekonomik anlamda eşitsizliklerin yaşandığı bir ülkedir. Soğuk Savaş döneminde, ülkeye yapılan yardımların tamamını iktidarın zimmetine geçirmesiyle ekonomik eşitsizlik doğmuştur. Hatta yardım paraları ekonomik eşitsizliği arttırmıştır (Ali, 2019, s. 112). Bu durum o günden bugüne benzer şekilde devam etmiş; hakim güç odağı olan klanlar, gelen yardım paralarını kullanmışlardır. Bölgede yönetim boşluğundan kaynaklanan istikrarsızlık, terör örgütü El Şebab'ın rahatça örgütlenerek iç çatışmayı arttırması, buna bağlı olarak göçlerin artması, kuraklık ve su sorunu, Aden Körfezindeki güvenlik sorunu ve bu durumlar dahilinde tehlikenin kıta dışına taşması korkusu; BM, AFB, AB, Türkiye ve ABD'nin bölgede güvenliği sağlamak amacıyla ekonomik, sosyal, kültürel olarak bölgeye gereken desteği vermelerine neden olmuştur (Şahin, 2020, ss. 906-907). Somali'de ve Afrika Boynuzunda bulunan insanların geçmişten beri miras olarak sürdürdükleri kabile/klan sistemi de El Şebab gibi terör örgütlerinin ülkede kolaylıkla kuluçkalanarak güvensiz bir ortamın ortaya çıkmasına ve bu güvensizliğin birliğin olamaması gerekçesiyle yıkılamamasına neden olmaktadır. Ülkede hakimiyet kurmak isteyen emperyal güçler klanlar ile aralarını iyi tuttukları sürece amaçlarına ulaşmakta başarılı olmaktadır.

Bu çalışma Somali'de klan sistemi var olduğu sürece ülkede merkezi bir yönetim kurulamayacağını, iç çatışma ve sömürgeci güçler tarafından yürütülen ülke üzerindeki güç mücadelesinin bitmeyeceğini açıklamayı hedeflemekte ve bu temel argümanı Somali'nin siyasi tarihine odaklanarak analiz etmektedir. Klan sistemi ülkede var olan mevcut sorunların ana sebebi olarak kabul edilmiş, diğer ekonomik, siyasi ve güvenlik problemlerinin tamamı klan sisteminin doğurduğu alt sorunlar olarak incelenmiştir. Buradan hareketle; klanlar arası birliğin sağlanması durumunda, güvenlik sorununun ortadan kalkacağı ve merkezi bir otoritenin kurulacağı sonucuna ulaşılabilir. Ancak Somali'nin tarihsel süreci ülkenin bağımsızlığını kazanmadan önceki dönemden itibaren sosyal yapısında bir değişiklik yaşanmadığını göstermektedir ki bu da klanlar arası birliğin sağlanamayacağını ve buna bağlı olarak da mevcut sorunların devam edeceğini ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Ahmed, A. J. (Ed.). (1995). The invention of Somalia. Lawrenceville, NJ: The Red Sea Press.
- Adle, Z. M. (2017). Political conflicts, leadership challenges and their influence on Somalia 1960-2016. GRIN Verlag.
- Alı, H. (2019). Somali Çatışmasında Klan Kimliğinin Rolü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ayan, M. (2014). Deniz Haydutluğu Sonucunda Oluşan Çevresel ve Ekonomik Dışsallıklar: Somali Örneği Akademik Platform. Erişim adresi: <http://www.i-sem.info/PastConferences/ISEM2014/ISEM2014/papers/B6-ISEM2014ID88.pdf>
- Besteman, C. (1996). Violent politics and the politics of violence: The dissolution of the Somali nation-state. *American Ethnologist*, 23(3), 579-596. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/646353>
- Demirtaş, T. & Pirinççi, F. (2020). Sömürgecilik Mirasının Somali'ye Etkisi, *International Journal of Social Inquiry*, 13(2), 765-789. Doi: 10.37093/ijsi.837759
- Elmi, A. A. (2012). Somali Kimlik İslami Hareketler ve Barış. Zekiye Baykul (Çev.). İstanbul: Açılım Kitap.
- Ledesma, P. A. (2018). From irredentism to state disintegration: Greater Somalia during Siad Barre regime (1969-1991). *Revista Universitară de Sociologie*, 14(1), 94-105. Retrieved from: <http://www.sociologiecraiova.ro/revista/wp-content/uploads/2018/07/8.-ARCONADA-LEDESMA-FROM-IRREDENTISM-TO-STATE-DISINTEGRATION-GREATER-SOMALIA-DURING-SIAD-BARRE-REGIME-1969-1991-PP.-94-105.pdf>
- Lewis, I. M. (2003). A Modern History of the Somali: Nation and State in the Horn of Africa. Ohio University Press.
- Payton, G. D. (1980). The Somali Coup of 1969: The Case for Soviet Complicity. *The Journal of Modern African Studies*, 18(3), 493-508. Retrieved from: <https://www.jstor.org/stable/160366>
- Söğütlü, G. (2019). Başarısız Devlet Olgusunun Terörizmle İlişkisi: Somali ve El Şebab Örneği. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- Şahin, G. (2020). Bölgesel Güvenlik Kompleksi Teorisi Kapsamında Somali ve Afrika Boynuzu'nun Güvenliği; Aktörler, Tehditler ve Riskler. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 16(36), 873-914. Doi: 10.17752/guvenlikstrtj.847722
- Shire, M. (2019). Afrika'da Sosyalist Rejimlerin Doğuşu: Somali Örneği 1969-79. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Taucher, W., Vogt, M., & Webinger, P. (Eds.). (2013). Somalia: Security, Minorities & Migration. Vienna: Austrian Federal Ministry of the Interior.
- Özkan, M. (2014). Doğu Afrika Jeopolitiği ve Türkiye'nin Somali Politikası. İstanbul: Seta
- Urbano, A. (2017). A "Grandiose Future for Italian Somalia": Colonial Developmentalist Discourse, Agricultural Planning, and Forced Labor (1900-1940). *International Labor and Working-Class History*, 92, 69-88. Doi: 10.1017/S0147547917000096
- Yılmaz, H. (2016). Ortadoğu'nun Jeo-Ekonomik Önemi ve ABD'nin Ortadoğu Politikasının Ekonomik Nedenleri. *Tesam Akademi Dergisi*, 3(1), 99-128. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/138022>